

УДК 342.9+349.6

DOI <https://doi.org/10.32837/npnuola.v24i0.646>*Л. Є. Хижня*

## СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ

**Постановка проблеми.** Застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері захисту довкілля передбачає застосування нормативно-правових положень не лише актів законодавчого рівня, але і підзаконного характеру, які доцільно класифікувати за суб'єктом видання; за юридичним змістом; за предметом правового регулювання.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій** щодо визначеної проблеми характеризується тим, що, незважаючи на наявність численних фундаментальних досліджень формування і розвитку законодавства з питань захисту довкілля, зокрема, В.І. Андрейцева, А.П. Гетьмана, Р.С. Кіріна, В.В. Костицького, В.А. Зуєва, П.М. Рабіновича, Ю.С. Шемшученка та інших, які стосуються еколого-правових проблем, питання адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у відповідній сфері довкілля залишаються розробленими недостатньо.

**Метою** дослідження є визначення форм систематизації законодавства з питань застосування адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері захисту довкілля.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Так, за суб'єктом видання виділяються: 1) укази Президента України (зокрема, «Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів» [1], «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»» [2] та інші); 2) постанови Верховної Ради України й Кабінету Міністрів України (зокрема, постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» [3]); 3) накази центральних органів виконавчої влади (наказ Міністерства енергетики та захисту довкілля «Про затвердження Переліків державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінекоенерго, господарських товариств, щодо яких Мінекоенерго здійснює повноваження з управління корпоративними правами держави, та господарських структур, контроль за діяльністю яких здійснює Мінекоенерго» від 27.12.2019 р.

№ 564 [4] та ін.); 4) розпорядження, накази місцевих державних адміністрацій (приймаються відносно окремих об'єктів чи суб'єктів відносин у сфері захисту довкілля і мають індивідуально визначений характер); 5) рішення, розпорядження органів місцевого самоврядування; 6) накази суб'єктів делегованих повноважень [5, с. 79].

За юридичним змістом Ю.О. Легеа виділяє нормативно-правові акти, що мають зобов'язуючий, заборонний, дозволяючий, стимулюючий, реєстраційний та рекомендаційний характер [5, с. 80–81]. Як критерій класифікації нормативно-правових актів у сфері використання природних ресурсів Ю.О. Легеа визначає предмет правового регулювання, виокремлюючи матеріальні норми, що встановлюють юридичні обмеження та обсяг дієздатності суб'єктів природоохоронних відносин, та процедурні, що встановлюють спеціальний порядок набуття правових титулів на використання природних та антропогенних об'єктів, що є складником довкілля [6, с. 219–224].

Окремим складником системи нормативно-правового регулювання застосування заходів адміністративної відповідальності у сфері захисту довкілля є регіональні та загальнонаціональні програми сприяння забезпеченню безпеки навколишнього природного та антропогенного середовища, загальна чисельність яких перевищує понад сотню; деякі з анонсованих програм діють ще з 1998 року, зокрема, йдеться про Концепцію адміністративної реформи, де визначено було необхідність визначення механізмів відповідальності посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування за невиконання чи неналежне виконання ними покладених на них обов'язків, що наразі залишається у більшості сфер регулювання на рівні декларативних положень [7].

Концептуальні засади здійснення захисту довкілля в Україні розроблено у Стратегії державної екологічної політики, схваленої до 2020 року, що враховувала першочергові задачі із адаптації національного законодавства до стандартів законодавства Європейського Союзу [8].

У межах зазначеної Стратегії здійснення державної екологічної політики виділено було декілька етапів її впровадження в Україні. На початковому етапі було визначено необхідність: 1) вдосконалення законодавчо-правової бази з питань охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів; 2) розроблення і впровадження економічного механізму охорони довкілля і раціонального природокористування; 3) створення системи досконалого, повного та адекватного контролю за екологічним станом довкілля з одночасним запровадженням елементів комплексного міжвідомчого екологічного моніторингу; 4) здійснення першочергових заходів для стабілізації довкілля; 5) розроблення і впровадження програм екологічної освіти, виховання та екоінформування населення, що, необхідно зазначити, вже відносилось до пріоритетних засад забезпечення вимог безпеки довкілля.

Змістовне наповнення другого етапу реалізації Стратегії здійснення державної екологічної політики в Україні визначалось необхідністю досягнення балансу між рівнями шкідливого впливу на довкілля і його здатністю до відновлення [9].

Завершальним етапом реалізації Стратегії здійснення державної екологічної політики в Україні полягає у встановленні пріоритетних напрямів створення системи публічного управління з питань подолання техногенного шкідливого впливу на довкілля як головного напрямку розвитку сучасного суспільства.

Отже, адміністративно-правові норми у сфері використання природних ресурсів мають свої особливості, адже вони встановлюють певний режим публічного управління, який окреслює межі діяльності органів державної влади та уповноважених ними суб'єктів таким чином, щоб забезпечити дотримання прав і свобод громадян України.

Система законодавства у сфері охорони довкілля в Україні має чітко виражений природоресурсний характер. Виділяються акти загальної дії, до яких безпосередньо належать нормативно-правові положення Конституції України (зокрема, положення статті 50, що визначає пріоритетність захисту права кожного на сприятливе навколишнє природне середовище та на отримання повної та достовірної інформації про його стан (ст. 50) [10]; положення Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», що визнається «основним» екологічним законом, встановлюючи загальні засади здійснення управління забезпечення вимог раціонального природокористування, контролю та нагляду [11] тощо), та акти спеціальної дії. Актами спеціальної дії природоресурсного характеру є ряд кодифікованих актів, зокрема, Земельний кодекс України [12], Повітряний кодекс України [13], Лісовий кодекс України [14], Кодекс України про надра [15], Водний кодекс України [16], «Про рослинний світ» [17], Гірничий Закон України [18], «Про тваринний світ» [19].

Залишається невирішеною проблема гармонізації вітчизняного законодавства з питань застосування заходів адміністративної відповідальності відповідно до міжнародних та європейських стандартів. Зокрема, надзвичайно «болючим» є питання кодифікації адміністративно-деліктного законодавства України.

Здійснення діяльності із систематизації адміністративно-деліктного законодавства переслідує мету сприяння підвищенню ефективності правореалізації та правозастосування, що своїм неминучим результатом має формування належного рівня правової культури та правової активності громадськості [20, с. 10–11; 21, с. 414]. Безумовним прогресивним наслідком систематизації законодавства загалом і адміністративно-деліктного законодавства зокрема є подолання наявних правових колізій у вітчизняній системі права [22, с. 32; 23, с. 91–94]. О.М. Ордина як результативну мету здійснення систематизації законодавства виокремлює створення належного механізму доступу до законодавчих актів [24, с. 65–69], що загалом заслуговує схвальної оцінки, однак швидше стосується питання здійснення інкорпорації. Про доцільність забезпечення належного рівня «якості» законодавства, що досягається в процесі його систематизації, йдеться у наукових розробках Л.М. Коморної [25, с. 16], А.В. Бойка [26, с. 65–70].

Прихильником необхідності здійснення інкорпорації як попереднього етапу кодифікації законодавства є О.В. Клименко, який підкреслює, що лише інкорпоративні узагальнення нормативно-правових актів можуть мати врешті-решт позитивний прогресивний результат – єдиний кодифікований акт

у визначеній сфері правовідносин [27]. На жаль, такий підхід на практиці не завжди реалізується, що підтверджується невдалими спробами реалізувати ідею кодифікації адміністративного та адміністративно-деліктного законодавства, зокрема, прагнення теоретиків та практиків розробити та прийняти Адміністративний кодекс України, ідея якого простежується у декларативних положеннях Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України №810 від 22.07.1998 р. [28]. При цьому попри «утопічність» ідеї кодифікації адміністративного законодавства, що висловлювалась в певних дослідженнях окремих науковців [29, с. 129], доцільність перегляду підходів до розробки єдиного адміністративно-деліктного закону у вітчизняних вчених не обговорюється.

Отже, ефективність здійснення систематизації адміністративного законодавства має відбуватися за окремими сферами правового регулювання, що підкреслюється у наукових розробках А.В. Басалаєвої [30, с. 39–43]. У процесі систематизації законодавства загалом і зокрема в частині питань застосування заходів адміністративної відповідальності відбувається «очищення» системи законодавства від «зайвих» нормативно-правових актів і формування правових засад реалізації таких комплексних підгалузей права, як адміністративно-деліктне право [31, с. 157–158].

Систематизація законодавства зазвичай відбувається у вигляді інкорпорації, консолідації чи кодифікації, або шляхом поєднання декількох її різновидів.

Загальновизнаним є розуміння інкорпорації як «поєднання певної сукупності нормативно-правових актів у збірники чи зібрання, дотримуючись певних критеріїв упорядкування без зміни змісту їх положень» [32, с. 690]. Реалізація такої форми систематизації актів законодавства у формі його інкорпорації сприяє подоланню правозастосовчих проблем; крім того, впровадження нових підходів із реалізації задачі підвищення професійного рівня підготовки представників юридичної професії. Виділяються наукові підходи, що визначають необхідність здійснення інкорпорації законодавства як передумови успішності його подальшої кодифікації [33; 34; 35 та ін.].

Іншою відмінною формою систематизації є його консолідація, метою реалізації якої є утворення єдиного правоутворюючого документу із декількох нормативно-правових актів законодавства. Внаслідок здійснення консолідації відбувається заміна попередніх нормативно-правових актів на новий розроблений правоутворюючий акт, прийняття та розробка якого належить до компетенції спеціально уповноваженого органу [32, с. 268]. З урахуванням зазначеного відмінною характеристикою консолідації як форми систематизації законодавства є необхідність дотримання наступного: по-перше, має відбуватися переутворююча діяльність із трансформації чинних нормативно-правових актів у єдиний, а по-друге, її реалізація пов'язується із діяльністю уповноваженого органу публічної влади, і відповідно, неприпустимим є здійснення консолідації іншим суб'єктом. А.В. Басалаєва підкреслює доцільність активізації діяльності із впровадження консолідації як форми систематизації законодавства у вітчизняний правовий простір, що дозволяє вирішити задачу усунення дублювання нормативно-правових актів [30, с. 39–43].

Перфектною формою систематизації законодавства, безумовною ціллю її здійснення є його кодифікація, що є діяльністю законодавчого органу, спрямованою на досягнення забезпечення системності та узгодженості сукупності нормативно-правових актів у певній сфері суспільних відносин, в результаті якої розробляється *новий* проект законодавчого акту, до змісту якого можуть включатися як вже наявні норми законодавства, так і новостворені нормативно-правові положення [32, с. 139–140]. У результаті здійснення такої кодифікації свого часу були прийняті Цивільний кодекс України, Кримінальний кодекс України та ряд інших актів. Триває робота з розробки та прийняття Адміністративно-деліктного кодексу України чи Кодексу України про адміністративні проступки, який має стати правонаступником Кодексу України про адміністративні правопорушення.

До проблем правозастосування рядом вченим справедливо відноситься і відсутність ефективної діяльності із систематизації екологічного законодавства. Зокрема, свого часу В.В. Копейчиков обґрунтовував необхідність інтенсифікації діяльності із розробки та прийняття Екологічного кодексу України в [36, с. 44–52]. Звичайно, погоджуючись з надзвичайною практичною затребуваністю розробки єдиного кодифікованого акту у сфері захисту довкілля [37, с. 226], необхідно не погодитись із певним рівнем «утопічності» такої ідеї, що і підтвердилось низькою результативністю робочих груп з розробки проекту Екологічного кодексу України [38; 39; 40 та ін.].

Варто зазначити, що вирішення проблеми захисту довкілля, з урахуванням авторського розуміння такої категорії, передбачається у розробці та прийнятті таких кодифікованих актів, як Природоресурсний кодекс України, Містобудівний кодекс України, де визначити ключові засади вирішення питань благоустрою населених пунктів у частині переробки техногенних та антропогенних відходів, ландшафтного планування забудови територій країни. При цьому Н.Р. Малишева, В.І. Олещенко визначали пріоритетність розробки Екологічного кодексу України порівняно із Природоресурсним кодексом України [41, с. 181].

Виділяється і позиція щодо недоцільності розробки як Природоресурсного, так і Екологічного та Містобудівного кодексів, при цьому аргументується пріоритетність систематизації адміністративно-деліктного законодавства [42, с. 214–219].

**Висновки.** Отже, питання гармонізації вітчизняного законодавства у сфері захисту довкілля згідно із міжнародними та європейськими стандартами має бути визначено як одне із пріоритетних завдань діяльності Верховної Ради України та її комітетів, адже забезпечення вимог екологічної безпеки, створення умов раціонального природокористування, запровадження дієвих механізмів застосування заходів юридичної відповідальності за порушення вимог використання природних ресурсів та об'єктів є публічними інтересами України.

Отже, застосування механізму адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері захисту довкілля пов'язується з необхідністю подолання ряду проблем, серед яких особливе місце займає розробка та прийняття Кодексу України про адміністративні проступки [43, с. 156–168; 44, с. 3–8 та ін.].

Крім того, попри достатньо високий рівень продуктивності діяльності парламенту України, ще і досі основою для визначення особливостей правового регулювання використання природних об'єктів та ресурсів є «спадщина» радянського законодавства, що, на жаль, має своїм негативним наслідком низьку ефективність із застосування механізмів адміністративної відповідальності загалом і у сфері захисту довкілля зокрема.

### Література

1. Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів : Указ Президента України від 15.09.2003 р. *Екологічне законодавство України* : у 4-х кн. / за заг. ред. та вступ. статтею акад. В.І. Андрейцева. Київ : Слово, 2007. Кн. 1. С. 200–201.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4. Ст. 67.
3. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 38–39. Ст. 248.
4. Про затвердження Переліків державних підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінекоенерго, господарських товариств, щодо яких Мінекоенерго здійснює повноваження з управління корпоративними правами держави, та господарських структур, контроль за діяльністю яких здійснює Мінекоенерго : наказ Міністерства енергетики та захисту довкілля від 27.12.2019 р. № 564. URL: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245432078>.
5. Легеца Ю.О. Адміністративно-правові засади публічного управління у сфері використання природних ресурсів : дис. ... д.ю.н. 12.00.07. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 512 с.
6. Легеца Ю.О. Рациональне використання природних ресурсів як завдання функціонування механізму публічного управління. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 2. С. 219–224.
7. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22 липня 1998 року № 810/98. *Офіційний вісник України*. 1999. № 21. Ст. 943.
8. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-17. *Урядовий кур'єр*. 2011. 9 лютого. № 24. С. 11.
9. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-17. *Урядовий кур'єр*. 2011. 9 лютого. № 24. С. 11.
10. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
11. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1991.
12. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст.27.
13. Повітряний кодекс України від 04.05.1993 р. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 25. Ст. 274.
14. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99.
15. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.
16. Водний кодекс України № 213/95-ВР від 06.06.1995. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.
17. Про рослинний світ : Закон України від 09.04.1999 р. (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22–23. Ст. 198.
18. Гірничий Закон України від 06.10.1999 р. № 1127-XIV. *Законодавство України : офіц. сайт*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1127-14>
19. Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 р. (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 14. Ст. 97.
20. Теорія права і держави : підручник / кол. авт. : А.С. Васильєв та ін. Харків : ТОВ «Одіссей», 2007. 448 с.

21. Болокан І.В. Реалізація норм адміністративного права : проблемні питання теорії та практики : дис. ... д.ю.н. 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 549 с.
22. Соловьев А.А. Российский и зарубежный опыт систематизации законодательства о спорте : монография. Москва : «Ваш полиграфический партнер», 2011. 383 с.
23. Кудрявцева В. Проблеми систематизації законодавчого забезпечення інноваційної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 12. С. 91–94.
24. Ордина О.Н. Проблеми систематизації і пропозиції по совершенствованию системы источников административного права. *Административное право и процесс*. 2014. № 7. С. 65–69.
25. Коморна Л. М. Систематизація екологічного законодавства України : теоретико-правове дослідження : автореф. дис. ... к.ю.н. : 12.00.01. Київ, 2013. 21 с.
26. Бойко А.В. Якість адміністративно-процесуального законодавства : питання теорії і практики : дис. ... к.ю.н. 12.00.07. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 192 с.
27. Клименко О.В. Обґрунтування необхідності систематизації законодавчих актів України в сфері охорони здоров'я громадян і розробки Медичного кодексу. Державне управління : удосконалення та розвиток. 2013. № 1. URL : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=679>.
28. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 р. №810. *Офіційний вісник України*. 1999. №21. С.21.
29. Андрійко О.Ф. Стан, зміст і перспективи розвитку адміністративного права України. *Часопис Київського університету права*. 2005. №4. С. 126–131.
30. Басалаєва А.В. Окремі аспекти гармонізації виборчого законодавства України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. № 43. Т. 4. С. 39–43.
31. Принцип верховенства права : Проблеми теорії та практики : у двох книгах / за заг. ред. Ю. С. Шемчушенка ; відп. ред. В. Б. Авер'янов. Кн. 2 : Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві. Київ : Конус-Ю, 2008. 314 с.
32. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998. Т. 2 : Д – Й. 1999. 744 с.
33. Панченко О.В., Матюхнюк Д.Б., Лебедева Г.В., Кравцов С.О. Збірник законодавства для підготовки до кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих адміністративних судів. Київ : Право, 2018. 684 с.
34. Децентралізація влади. Законодавство. Роз'яснення. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 420 с.
35. Саєнко О.С. Державне регулювання антикорупційної діяльності. Законодавство. Коментар. Роз'яснення. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 528 с.
36. Копейчиков В. Питання кодифікації законодавства України. *Вісник Академії правових наук України*. 1994. № 2. С. 44–52.
37. Наливайко Л.Р. Державний лад України: поняття, система, гарантії : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 ; 12.00.02. Харків, 2010. 535 с.
38. Модельный экологический кодекс для государств-участников Содружества Независимых Государств Модельный экологический кодекс для государств-участников Содружества Независимых Государств : Постановление Межпарламентской Ассамблеи государств – участников СНГ Межпарламентской Ассамблеи государств – участников СНГ № 27-8 от 16.11.2006 г. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997\\_g03/print](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_g03/print).
39. Пояснювальна записка до проекту Екологічного кодексу України. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:6LX-6xtRRikJ:w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34%3Fid%3D%26pf3511%3D17281%26pf35401%3D47815+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=opera>.
40. Гетьман А.П. До питання розробки проекту екологічного кодексу України. *Екологічний вісник*. 2003. № 3/4. С. 20.
41. Малишева Н.Р., Олещенко В.І. Актуальні проблеми розвитку екологічного права та перспективи їх розв'язання. *Правова держава*. 2014. Вип. 25. С. 167–181.
42. Правдюк А.Л. До питання систематизації норм адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2014. Вип. 197. Ч. 2. С. 214–219.
43. Гуржій Т.О. Перспективи розвитку адміністративно-деліктного законодавства України. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 3 (9). С. 156–168.
44. Авер'янов В., Лук'янець Д., Хорошак Н. Чи можливе реформування інституту адміністративної відповідальності на концептуальних засадах проекту нового КпАП? *Адвокат*. № 1. 2003. С. 3–8.

## А н о т а ц і я

**Хижня Л. Є. Систематизація законодавства щодо застосування адміністративної відповідальності за вчинення порушень у сфері захисту довкілля. – Стаття.**

Акцентовано, що визначення сутності адміністративної відповідальності у сфері охорони довкілля вимагає застосування дедуктивного методу наукового пізнання, що дозволяє слідувати від розуміння загальної категорії до спеціальних її складників. Наголошено, що розуміння сутності адміністративної відповідальності у сфері захисту довкілля має головною проблемою бланкетний характер відповідних норм адміністративного законодавства як регулятора відповідних суспільних відносин. Визначено, що підставами адміністративної відповідальності у сфері захисту довкілля є вчинення порушення норм адміністративно-деліктного законодавства України. Підкреслено, що застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері захисту довкілля передбачає застосування нормативно-правових положень не лише актів законодавчого рівня, але і підзаконного характеру, які доцільно класифікувати таким чином: за суб'єктом видання; за юридичним змістом; за предметом правового регулювання. Визначено, що окремим складником системи нормативно-правового регулювання застосування заходів адміністративної відповідальності у сфері захисту довкілля є регіональні та загальнонаціональні програми сприяння забезпеченню безпеки навколишнього природного та антропогенного середовища, загальна чисельність яких перевищує понад сотню; деякі з анонсованих програм діють ще з 1998 року, зокрема, Концепцією адміністративної реформи, де визначено було необхідність визначення механізмів відповідальності посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування за невиконання чи неналежне виконання ними покладених на них обов'язків, що наразі залишається у більшості сфер регулювання на рівні декларативних положень. Наголошено, що є необхідним вирішення проблеми гармонізації вітчизняного законодавства з питань застосування заходів адміністративної відповідальності відповідно до міжнародних та європейських стандартів. Підкреслено, що здійснення діяльності із систематизації адміністративно-деліктного законодавства переслідує мету сприяння підвищенню ефективності правореалізації та правозастосування, що своїм неминучим результатом має формування належного рівня правової культури та правової активності громадськості.

**Ключові слова:** адміністративне правопорушення, довкілля, об'єкт, природні ресурси, суб'єкти, фізичні особи, юридичні особи.

## S u m m a r y

**Khyzhnia L. Ye. Systematization of legislation on the application of administrative responsibility for environmental offenses. – Article.**

It is emphasized that defining the essence of administrative responsibility in the field of environmental protection requires the application of a deductive method of scientific cognition, which allows to follow from the understanding of the general category to its special components. It is emphasized that understanding of the essence of administrative responsibility in the field of environmental protection is the main problem of the blank nature of the relevant norms of administrative legislation as a regulator of relevant social relations. It is determined that the grounds for administrative responsibility in the field of environmental protection are committing violation of the rules of administrative and tort legislation of Ukraine. It is emphasized that the application of measures of administrative responsibility for committing offenses in the field of environmental protection implies the application of normative legal provisions not only of legislative acts, but also by-laws, which are appropriate to classify by the subject of publication; by legal content; on the subject of legal regulation. It is determined that regional and national programs for promoting environmental and anthropogenic safety, which exceed more than one hundred, are a separate component of the regulatory framework for the application of administrative responsibility measures in the field of environmental protection; some of the announced programs have been in operation since 1998, in particular the Concept of Administrative Reform, which identified the need for defining mechanisms for the accountability of executive bodies and local self-government bodies for their failure to fulfill or inappropriately discharge their responsibilities. in most areas of regulation at the level of declarations. It is emphasized that the solution of the problem of harmonization of national legislation on the application of administrative responsibility measures in accordance with international and European standards is necessary. It is emphasized that the implementation of activities on the systematization of administrative and tort legislation pursues the goal of promoting the efficiency of law enforcement and enforcement, which in its inevitable result is the formation of an appropriate level of legal culture and legal public activity.

**Key words:** administrative offense, environment, object, natural resources, subjects, individuals, legal entities.